

od vrtića do fakulteta

Stručni ispiti odgajatelja-pripravnika u dječjem vrtiću Ivane Brlić-Mažuranić u Zagrebu

Zlata Gunc, dipl. pedagoginja

stručna suradnica-savjetnica i članica ispitnog povjerenstva za polaganje stručnih ispita odgajatelja-pripravnika u DV Ivane Brlić-Mažuranić

Nakon diplome, stručni ispit odgajatelja-pripravnika prvi je veći korak na dugom putu cjeloživotnog obrazovanja odgajatelja. Po završetku jednogodišnjeg stažiranja u matičnom vrtiću i prijavljivanja za stručni ispit, odgajatelj-pripravnik dobiva poziv za pristupanje stručnom ispitu. Taj trenutak kod većine odgajatelja izaziva lavinu najrazličitijih osjećaja - od straha i treme do želje za profesionalnim dokazivanjem i dobivanjem „licence“ za samostalan i kompetentan rad s djecom.

Iz uloge članice ispitnog povjerenstva za polaganje stručnih ispita odgajatelja-pripravnika u Dječjem vrtiću Ivane Brlić-Mažuranić, a rukovodeći se idejama da je „ono što je poznato manje strašno“ i da je „bolje učiti na tuđim nego na vlastitim pogreškama“, ovim tekstom želim pripravnicima olakšati proces pripremanja za stručni ispit i pomoći im u prevladavanju te stresne situacije.

U Dječjem vrtiću Ivane Brlić-Mažuranić analizirali smo uspješnost polaganja stručnih ispita kroz vremensko razdoblje od pet godina. Tijekom tog razdoblja ostvareno je dvadeset i šest ispitnih rokova kojima je pristupilo 365 odgojitelja-pripravnika, a o njihovoj uspješnosti govore podaci prikazani u tablici.

Uspješnost je izražena srednjim ocjenama za svaki dio stručnog ispita i opći uspjeh na stručnom ispitu. Krivulja uspješnosti pokazuje početni pad uspješnosti u 2001. godine te daljnji kontinuiran rast općeg uspjeha. Od 2002. godine kvaliteta pismenih uradaka i usmenog odgovaranja lagano varira, a kvaliteta praktičnog rada stalno raste.

Komparativni podaci o uspješnosti u polaganju stručnih ispita (u razdoblju 2000. - 2004.)

godina	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.
broj pristupnica	23	76	53	74	140
pismeni	3.74	3.62	3.68	3.64	3.71
praktični	3.30	3.12	3.25	3.43	3.53
usmeni	3.95	3.27	3.47	3.38	3.64
opći uspjeh	3.35	3.13	3.38	3.51	3.62

Polja postignuća pripravnici postižu u teorijskim znanjima (pismeni i usmeni dio ispita), nego u njihovoj primjeni u praktičnom radu.

Dosadašnja iskustva

Stručni ispit sastoji se od tri dijela: pismeni, praktični i usmeni ispit, a njima prethodi radni dogovor i hospitacija u skupini.

Radni dogovor i hospitacija u skupini

Radni dogovor i hospitacija pripravnika u skupini u kojoj će polagati stručni ispit, važan su dio pripreme za praktičan rad. Na radnom dogovoru odgajatelj-pripravnik dobiva informaciju kako će teći stručni ispit u svim njegovim segmentima. Hospitacijom dobiva uvid u život i rad odgojne skupine i prikuplja podatke o djeci, kontekstualnim uvjetima i aktualnom programu radi što bolje pripreme za polaganje praktičnog dijela ispita.

Odgajatelj-sustručnjak prikazuje svoj rad s djecom, a zatim daje sve potrebne podatke, osobito o djeci i programu te predlaže temu za rad. Odgajatelj-sustručnjak nema obvezu sugerirati pripravniku kako da strukturira aktivnosti s

djecom, već samo dati relevantne podatke, a pripravnik mora na najbolji mogući način te informacije iskoristiti kako bi se adekvatno pripremio za rad.

S prikupljenim podacima odgajatelj-pripravnik vraća se u matični vrtić gdje, uz stručnu pomoć svog mentora i stručnih suradnika, izrađuje pisanu pripremu za praktičan rad.

Pisмени ispit

Prispravnicama su za pisani rad na raspolaganju četiri sata. Od tri ponuđene teme (koje su navedene u pravilniku/ programu stručnog ispita) odabiru jednu, sastavljaju koncept, a potom ga prepisuju. Dopuštena je uporaba pravopisa.

Procjenu pisanog rada vrše predsjednica i tajnica ispitnog povjerenstva te profesorica hrvatskog jezika. Ocjenjuje se pismenost - sposobnost jasnog izražavanja na hrvatskom standardnom jeziku uz pravilnu primjenu pravopisnih i gramatičkih načela - sadržaj, odnosno stručnost pri obradi teme s psihološkog, pedagoškog i metodičkog aspekta. Ocjena se izvodi na temelju oba aspekta. Najuspješnijima su se pokazali radovi u kojima je tema bila obrađena kroz teorijska uporišta, ali su prikazani i primjeri iz odgojne prakse, osobno iskustvo, stav ili komentar. Na taj su način odgajatelj-pripravnici svjedočili o promišljanju i povezivanju teorijskih znanja i vlastite odgojne prakse.

Kao najčešća odstupanja od hrvatskoga standardnoga jezika pokazali su se nedotjeran stil izražavanja i nejasno iskazane misli, pogreške u gramatičkoj srčnosti, nepravilna uporaba prijedloga s/sa, alternacije ije/je, aorista glagola „biti“, nerazlikovanje glasova č/ć, nepravilna uporaba zareza, nepravilan red riječi u rečenici, nesustavno nabranje, uporaba kratica i pisanje brojeva znamenkom.

U sadržajno-stručnom prikazu teme kao najčešći problem pojavljivalo se nepotpuno ili nerazumljivo definiranje pojedinih pojmova/problema, usko zahvaćena i necjelovito obrađena tema, nesustavnost prikaza, nekonzistentnost teksta, izostajanje primjera iz prakse i navoda o izvorima spoznaja.

Praktičan rad

1. Pisana priprema

Pisana priprema podrazumijeva poznavanje djetetovih razvojnih karakteristika i njegovih aktualnih potreba i interesa, predviđanje svih relevantnih okolnosti pod kojima će se planirana aktivnost ostvariti i znalačko razvijanje teme. Dobra priprema je „pola obavljena posla“ a dobar psihološki saveznik odgajatelju-pripravniku jer mu pomaže da dobro promisli i pripremi aktivnost te daje određenu sigurnost

ost u ostvarenju aktivnosti i olakšava kasniju evaluaciju ostvarene aktivnosti.

Neke poteškoće u ostvarenju praktičnog rada vezane uz pisanu pripremu:

- Nejasne i preopćenite zadatke, formalno nabrojane, zadatake koje ne zahvaćaju cjelovitost djetetova razvoja ili su neusklađene s aktualnim razvojem djeteta;
- Nesklad zadataka, planiranih poticaja i predviđenih aktivnosti djeteta;
- Nedovoljno promišljeni kontekstualni uvjeti, osobito prostorno dimenzioniranje aktivnosti i uloga odgajatelja u djetetovoj aktivnosti.

Tijekom školovanja i stažiranja pripravnici se susreću s različitim oblicima pisane pripreme, a ogledni primjerak pisane pripreme za praktičan rad sadrži:

- Generalije: odgajatelj-pripravnik, odgajatelj-mentor (u matičnom vrtiću), odgajatelj-sustručnjak i doba skupina (u kojoj se polaže stručni ispit), datum izvođenja praktičnog rada.
- Polazište iz orijentacijskog programa skupine: aktualni sklop ili projekt;
- Tema: naziv i vrsta djelatnosti;
- Razvojno-primjerene i integrativne zadatke;
- Kontekstualni uvjeti: skica prostora (centri igara), izbor sredstava, materijala i pomagala;
- Predviđene aktivnosti u vremenskom i metodičkom slijedu: oblik ili vrsta aktivnosti, planirani poticaji, očekivani smjer djetetovih akcija i predviđena uloga odgajatelja;
- Artikulacija središnje aktivnosti: motivacija i razvoj aktivnosti.

2. Ostvarenje aktivnosti

Tijekom ostvarenja aktivnosti odgajatelj-pripravnik pokazuje kako stečena znanja i vještine primjenjuje u neposrednom radu s djecom. Tako potvrđuje svoju spremnost za samostalan, stručan i kreativan rad s djecom. Ostvarenje praktičnog rada opterećeno je određenim nepovoljnim okolnostima (nepoznata djeca, novi prostor, promatranje rada...), ali s takvim uvjetima odgajatelj se susreću i u redovnom radu i na njih moraju biti pripremljeni. Većina odgajatelja-pripravnika uspješno je prevladala te poteškoće i one nisu u značajnijoj mjeri utjecale na kvalitetu ostvarene djelatnosti. Odgajatelj-pripravnik planira i ostvaruje neposredan rad s djecom od jutarnjih sati. Povjerenstvo je prisutno rado, prema unaprijed utvrđenom vremenu, oko pola sata, pa pripravnice u to vrijeme realiziraju najzanimljivije dijelove planirane aktivnosti. Praktični dio ispita polaže se u dogovorenim odgojnim sku-

od vrtića do fakulteta

pinama u kojima su djeca dobro pripremljena za ispitnu situaciju. Ona znaju svrhu i način polaganja stručnog ispita, nemaju problema u prihvaćanju odgajatelja-pripravnika kao novih osoba (obraćaju se njima, a ne matičnim odgajateljima), pokazuju razumijevanje i suosjećanje za njihovu situaciju (povremeno se kod članova povjerenstva raspiću za ishod ispita, ponekad čak i otvoreno sugeriraju ocjenu), vrlo su zainteresirana za sve ponuđeno, uvažavaju i podržavaju nove ideje, aktivna su, samostalna i kreativna. Djeca su aktivni sudionici stručnog ispita i često se događalo da su upravo djeca osigurala uspješno ostvarenje praktičnog rada.

Odgajatelji-pripravnici su se uglavnom savjesno pripremali, uspijevali upoznati djecu i steći uvid u kontekstualne uvjete te upoznati bitne elemente programa i značajke uobičajenog rada u skupini. Globalna procjena pokazuje da su odgajatelji-pripravnici veću pozornost posvećivali materijalnoj pripremi (bogatstvo i raznolikost poticajnog materijala), a manje prostornom dimenzioniranju aktivnosti (raspored centara igara, korištenje vanjskog prostora). U individualnim kontaktima s pojedinim djetetom ostvaruju nježan i topao odnos. Problemi su vidljivi u procjeni vlastite uloge u dječjim aktivnostima (kad se, u kojoj mjeri, na koji način i s kim uključiti, kada i kako unijeti nove poticaje) i načinu komunikacije s djecom (kvaliteta pitanja koja se postavljaju djeci, podržavanje razgovora s djetetom). Planirane aktivnosti su integrativno zahvaćene, ali nedostaje osjetljivosti i snalažljivosti u korištenju spontanih situacijskih poticaja za razvoj teme (istraživanje, obožavanje, mijenjanje, problematiziranje...).

Najčešći problemi u ostvarenju aktivnosti:

- Skromno poznavanje razvojnih sposobnosti i zanemarivanje aktualnih potreba i interesa djece;
- Loša prostorna organizacija i nepotpuna iskorištenost ponuđenog materijala;
- Nedovoljna fleksibilnost u suzdržavanju od planiranog u korist spontanog i u iskorištavanju situacijskih poticaja;
- Neadekvatna procjena vlastite uloge u dječjim aktivnostima, odsustvo primjerene interakcije i kvalitetne komunikacije s djecom.

3. Osvrt

Osvrt nakon ostvarene aktivnosti ima svrhu samorefleksije i evaluacije postignuća, radi unapređenja odgojne prakse. Odgajatelj-pripravnik pokazuje koliko je sposoban pratiti i procjenjivati uvjete i zbivanja u skupini, postignuća djece, uočiti probleme i nedostatke, procijeniti vlastiti rad i domisliti mogućnosti unapređenja. Bitno je da se ne opisuju aktivnosti, već da se analizira proces, procijene postignuća i osvijeste problemi. Radi uspješnije analize, pismena priprava sadržava kriterije po kojima će pripravnica analizirati svoj rad:

- Ostvarenje planiranih zadaća i postignuća djece;
- Uočavanje i zadovoljavanje aktualnih potreba djece, za pažnju i razvijanje spontanih ideja, inicijativa i interesa djece, uočavanje i reagiranje na različita zbivanja u skupini i uvažavanje situacijskih poticaja;
- Procjena kontekstualnih uvjeta - uspješnost organizacije prostora, vremena i materijala za ostvarenje planiranih i podržavanje spontanih aktivnosti djece;
- Procjena interakcijsko-komunikacijskih odnosa - komunikacijska umijeća odgajatelja, njegova uloga u dječjim aktivnostima, odnosi između djece u skupini.

Nakon ostvarenja praktičnog rada, Odgajatelju-pripravniku ostaje dovoljno vremena da sredi dogmove, promisli o projektoj aktivnosti i pripremi se za analizu. Iskustva pokazuju da većina pripravnica uspijeva osvijestiti sve aspekte ostvarene aktivnosti, samostalno analizirati kritične momente i deficite u vlastitom radu, procijeniti postignuća i dobiti djece i dati projekciju uspješnijeg budućeg rada.

4. Usmeni ispit

Usmeni dio ispita polaže se nakon uspješno ostvarenog pismenog i praktičnog dijela, pred svim članovima Ispitnog povjerenstva. Ispit vodi predsjednik povjerenstva, a pitanja postavljaju svi članovi. Ispituju se metodička znanja (obično povezano s deficitom praktičnog rada), poznavanje suvremene problematike njege, odgoja i obrazovanja djece predškolske dobi i poznavanje ustroja predškolskog odgoja, zakonske i stručne regulative. Uz naglašenu tremu i nesigurnost, najčešći problemi na usmenom dijelu ispita bili su fragmentirani iskazi koji upućuju da se problem prepoznaje, ali ga se ne uspijeva argumentirano izložiti, nemogućnost da se teoriju poveže s praktičnim iskustvom, te slabo poznavanje zakonskih propisa i akata.

Razlozi leže u površnoj proradi stručne literature, nedostupnosti zakonskih, općih i stručnih akata te učerljivoj iz skripti sumnjive kvalitete. Neke odgajatelj-pripravnici navode da im nije bio osiguran plaćeni dopust za pripremanje stručnog ispita. Dio njih se žali na diskontinuitet stažiranja, na nedovoljno kvalitetan ili površan mentorski rad, na nedovoljnu potporu i pomoć stručnih suradnika tijekom stažiranja i pripremanja stručnog ispita.

Zaključak

Uspješnost na stručnom ispitu ovisi o više elemenata, no svakako je najvažniji osobni angažman pripravnica tijekom stažiranja. Stalno učenje i provjeravanje teorije u neposrednom radu s djecom, promišljanje i propitivanje vlastitih odgojnih postupaka i ideja te konzultativni rad i stručne rasprave sa susrućnicima, mentorima i stručnim suradnicima, svakako će pridonijeti kvalitetnom ostvarenju pripravničkog staža i uspješno položenom stručnom ispitu.